

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๔

๑. เศรษฐีได้ยื่นคำนั้นแล้ว คิดว่า เรามาด้วยตั้งใจว่า พอมันระบุชื่อของเราว่า เศรษฐีชื่อโน้นใช้นิ้วมือหยิบข้าวสารเป็นต้นให้แล้ว ดังนี้ เราจักฆ่ามันให้ตาย แต่บรูชนี่ ทำทานให้รวมกันทั้งหมดแล้วกล่าวว่า ทานที่คนเหล่าใดดวงด้วยทะนานเป็นต้นแล้วให้ ก็ดี ทานที่คนเหล่าใดหยิบด้วยนิ้วมือให้แล้วก็ดี ขอผลอันไพศาล จงมีแก่คนเหล่านั้น ทุกคนเถิด ถ้าเราจักไม่ให้คนแบบนี้อดโทษไซ้ อาชญาของเทพเจ้าจักตกลงบนกระหม่อมของเรา ฯ เศรษฐีนั้นหมอบลงแทบเท้าของบรูชนั้นแล้วกล่าวว่า เจ้านาย ขอท่านโปรดยกโทษให้แก่ผมด้วยเถิด และถูกบรูชนั้นถามว่า นี้อะไรกัน จึงเล่าเรื่องนั้นทั้งหมดแล้ว ฯ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงเห็นการกระทำนั้นแล้วตรัสถามผู้ชวนชวายเป็นทานว่า นี่เรื่องอะไรกัน ฯ เขากราบทูลเรื่องนั้นทั้งหมดตั้งแต่วันที่แล้วมา ฯ ลำดับนั้น สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสถามเศรษฐีนั้นว่า นัยว่า เป็นอย่างไรหรือท่านเศรษฐี เมื่อเศรษฐีกราบทูลว่า อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า จึงตรัสว่า ดูกรอุบาสก ธรรมดาว่าบุญใคร ๆ ไม่ควรดูหมิ่นว่า เป็นของนิดหน่อย บุคคลถวายทานแก่พระสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเช่นเราเป็นประธานแล้ว ไม่ควรดูหมิ่นบุญว่า เป็นของนิดหน่อย ความจริง บรูชนผู้บัณฑิตทั้งหลาย ทำบุญอยู่ ย่อมเต็มไปด้วยบุญ โดยลำดับแน่แท้ เปรียบเหมือนภาชนะที่เปิดปากไว้ก็เต็มด้วยน้ำได้ ฉะนั้น ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

บุคคลไม่ควรดูหมิ่นบุญว่า นิดหน่อย จักไม่มาถึง แม้หม้อน้ำ
 ย่อมเต็มด้วยหยาดน้ำที่ตกลงมา (ทีละหยาด) ได้ ฉนใด
 นักปราชญ์ สั่งสมบุญอยู่แม้ทีละน้อย ๆ ก็ย่อมเต็ม
 ด้วยบุญได้ ฉนนั้น ฯ

๒. สมเด็จพระบรมศาสดา ครั้นทรงนำอดีตนิทานนี้มาแล้วแล้ว ตรัสว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ในกาลนั้น เราได้เป็นสังขพรหมณ์ เราได้ถอนหญ้าที่ลานพระเจดีย์ ของ พระปัจเจกพุทธเจ้านามว่าสุลิมะ ด้วยผลแห่งกรรมของเรานั้น ประชาชนทั้งหลายจึง ทำหนทาง ๘ โยชน์ ให้ปราศจากตอและหนามทำให้สะอาด ให้มีพื้นสม่ำเสมอ เราได้ เกลี่ยทรายลงที่ลานพระเจดีย์นั้น ด้วยผลแห่งกรรมของเรานั้น ประชาชนทั้งหลาย จึง เกลี่ยทรายลงในหนทาง ๘ โยชน์ เราได้ทำการบูชาด้วยดอกไม้ป่าที่พระเจดีย์นั้น ด้วยผล แห่งกรรมของเรานั้น ประชาชนทั้งหลาย จึงโปรยดอกไม้สีหลากสีลงในหนทาง ๘ โยชน์ น้ำในแม่น้ำคงคาในที่ประมาณ ๑ โยชน์ จึงดาดาษไปด้วยดอกบัว ๕ สี เราได้ประพรม ภาคพื้นี่ที่ลานพระเจดีย์นั้น ด้วยน้ำในลักจัน ด้วยผลแห่งกรรมของเรานั้น ฝนโบกขร- พรชจึงตกลงในเมืองไพศาลี เราได้ยกธงแผ่นผ้าขึ้นและผูกฉัตรไว้บนพระเจดีย์นั้น ด้วย ผลแห่งกรรมของเรานั้น ห่องจักรวาลทั้งสี่นี้ จึงเกิดเป็นดุจมีมทรสพเป็นอันเดียวกัน ด้วยธงชัย ธงแผ่นผ้า และฉัตรซ้อน ๆ กันเป็นต้น ตลอดถึงชั้นนอกนิมฏฐภาพ ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย เพราะเหตุดังนี้แล การบูชาและสักการะนี้ บังเกิดแล้วแก่เรา ไม่ใช่ด้วยพุทธา- นุภาพ ไม่ใช่ด้วยอาณุภาพแห่งนาค เทพและพรหม แต่ว่า บังเกิดแล้ว ด้วยอาณุภาพแห่ง การบริจาคนมีประมาณน้อย ในอดีตกาล ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงแสดงธรรม จึงตรัสพระ คาถานี้ว่า

หากบุคคลพึงเห็นความสุขอันไพบุลย์ เพราะสละความสุข
พอประมาณเสีย นักปราชญ์ เห็นความสุขอันไพบุลย์อยู่
ก็พึงสละความสุขพอประมาณเสีย ดังนี้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงฝึก กั ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ตํ สุตฺวา เสฏฺฐี จินฺตลฺลิตฺติ อหํ อสุเกน นาม อจฺจราย คณฺหิตฺวา ตณฺฑุลาทินิ ทินฺนानิ ติ มม นามะ คหิตมตฺเต อิมํ มาเรสุสามิ ตี อาคโต อยมฺปน สพฺพสงฺคาหิกํ กตฺวา เยหิปี นาฬิกาทิหิ มินิตฺวา ทินฺนํ เยหิปี อจฺจราย คเหตุวา ทินฺนํ สพฺเพสํ มหปฺพลํ โหตุติ วตติ สจฺจํ เอวรूपํ น ชมาเปสุสามิ เทวทณฺโฑ เม มตฺถเก ปตฺติสฺสตีติ ฯ โส ตสฺส ปาหฺมุเล นิปฺชชิตฺวา ชมาหิ เม สามิ ตี อาห กิมินฺหติ จ เตน ปุณฺโณ สพฺพนฺตํ ปวตฺตี อโรเจสิ ฯ ตํ กิริยํ ทิสฺวา สตฺถา กิมินฺหติ ทานเวย- ยาวุทฺติกํ ปุจฺฉิ ฯ โส อตฺตทิวสโต ปุณฺจาย สพฺพํ ตํ ปวตฺตี อโรเจสิ ฯ อถ นํ สตฺถา เอวํ กิร เสฏฺฐีติ ปุจฺฉิตฺวา อาม ภาเนตฺติ วุตฺเต อูปาสก ปุณฺณํ นาม อปฺปกนฺติ น อวมณฺณิตพฺพํ มาทิสพฺพทฺตปฺมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ ทตฺวา อปฺปกนฺติ น อว- มณฺณิตพฺพํ ปณฺชิตฺตปฺริสา ทิ ปุณฺณํ กโรนฺตา วิวณฺมุขภาชนํ วิย อุกฺเกน อนุกฺกเมน ปุณฺณเณน ปุณฺณตีเยวติ วตฺวา อนุสนฺธิ ฆณฺเฑตฺวา ชมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

มววมณฺณเณ ปุณฺณสฺส	น มตฺตํ อากมฺิสฺสตี ฯ
อุทฺทินฺทฺนินฺปาเตน	อุทฺทุมฺโหปี ปุรฺติ
ปุรฺติ ธีโร ปุณฺณสฺส	โถกํ โถกํปี อัจฉินฺหติ ฯ

(ธมฺมปทฺฏกถาย สตฺตโม ภาโค/หน้า ๑๘)

๒. สตฺถา อิทํ อตฺตํ อาทริตฺวา ตทา ภิกฺขเว อหํ สงฺโฆ พฺราหฺมเณ อโหสิ มยา สฺลิมสฺส ปจฺเจกพฺพทฺตสฺส เจตฺยงฺคเณ ตินฺนานิ อุทฺทวานิ ตสฺส เม กมฺมสฺส นิสฺสนฺเทน อฏฺฐโยชนมคฺคํ วิหตฺขานุกฺกณฺณํ กตฺวา สฺทฺธํ สมตฺลํ กริสุ มยา ตตฺถ วาลูกา โอบิณฺณา ตสฺส เม นิสฺสนฺเทน อฏฺฐโยชนมคฺเค วาลูกํ โอบิรฺริสุ มยา ตตฺถ วนฺกฺสุเมหิ ปุชฺชา กตา ตสฺส เม นิสฺสนฺเทน อฏฺฐโยชนมคฺเค นานาวณฺณานิ ปุปฺพานิ

โอภินุณานิ เอกโยชนภูจाने คงคาย อุทกั ปณจวณเณหิ ปทุเมหิ สณจนนั มยา ตตถ
กมณทลुทเกน ภูมิ ปริปไผลิตา ตสส เม นิสสนุเทน เวสาลิยั โปกุขรวรสลั วสสิ
มยา ตตถ ปตাকা อาโรปีตา ฉตตถจ พทุฉั ตสส เม นิสสนุเทน ยาว อกนิภูจภาวนา
ธชปตาทจฉตตาทิฉตตาทิหิ สกลจกุกวาฟคพุกั เอกุสสั วิย ชาตั อิติ โข ภิกุขเว
เอส ปุชาสกุกาโร มยหั เนว พุทธานุภาเวน นิพพตโต น นาคเทวพุรหมานุภาเวน
อตีเต ปน อปปมตตทปริจจาคานุภาเวนาติ วตวา ฐมมं เทเสนโต อิมं คาถมาห

มตตาสุขปริจจาคา ปสเส เจ วิปุลั สุขั

จเช มตตาสุขั ธีโร สมปสสั วิปุลั สุขนุติ ฯ

(ธมมปทภูทกถาย สตตโม ภาโค/หน้า ๙๖ - ๙๗)